

Παναγιώτης Τσούκβας

Η «γκρίζα προοπτική» των διερευνητικών επαφών

Στις διερευνητικές επαφές που επανεκκινούν σχεδόν μετά από μια πενταετία η Τουρκία προσέρχεται «εκούσα-άκουσα» και μετά από μια περίοδο συνεχών αναβολών αλλά και προσπαθειών επίρριψης της ευθύνης για τη μη επανέναρξή τους στην Ελλάδα. Πράγματι, η επαναφορά της Τουρκίας σε ένα σταθερότερο πλαίσιο σχέσεων με την Ελλάδα κατέστη υποχρεωτική μετά από μια μακρά περίοδο «αυτονόμησης» της εξωτερικής της πολιτικής, συνεχούς απομάκρυνσης από τη Δύση, ανάπτυξης επιθετικής και παράνομης συμπεριφοράς στην Ανατολική Μεσόγειο και δημιουργίας παραστάσεων απειλής στα περισσότερα κράτη της περιοχής και σε πολλές αραβικές χώρες. Ειδικότερα, η πίεση για επιστροφή της Τουρκίας στις διερευνητικές συνομιλίες με την Ελλάδα συνδέεται με μια σειρά εξελίξεων, που αναπτύσσονται, κυρίως αλλά όχι αποκλειστικά, σε συστημικό και περιφερειακό επίπεδο: (α) την εκλογή Μπάιντεν στις ΗΠΑ και την αναμενόμενη ενίσχυση του ελέγχου της συμπεριφοράς της Τουρκί-

ας με τρόπο σαφέστερο και δυναμικότερο από εκείνον της εποχής Τραμπ (οικονομικές κυρώσεις, σκλήρυνση στάσης των ΗΠΑ απέναντι σε αντιδυτικές επιλογές της Τουρκίας), (β) τις αποφάσεις της ΕΕ που εξαρτούν το μέλλον των ευρω-τουρκικών σχέσεων και το ενδεχόμενο προώθησης της λεγόμενης «θετικής ατζέντας» από την εγκατάλειψη της επιθετικής και παράνομης συμπεριφοράς της στην Ανατολική Μεσόγειο, τη υιοθέτηση μιας στάσης σταθερής και μόνιμης αποκλιμάκωσης και τελικώς τη συμμετοχή της Τουρκίας σε διερευνητικές συνομιλίες με την Ελλάδα και (γ) με την αποσύνδεση του Κυπριακού προβλήματος – την οποία κατέστησαν σαφή με δηλώσεις τους τόσο ο πρόεδρος όσο και ο υπουργός Εξωτερικών της Κύπρου – από τη δυνατότητα της Ελλάδας να επιτύχει μέσω των διερευνητικών επαφών ένα σταθερότερο πλαίσιο σχέσεων με την Τουρκία. Στις παραπάνω συστημικές και περιφερειακές πιέσεις προστίθεται βεβαίως (δ) η εξαιρετικά δύσκολη και επισημασμένη οικονομική πραγματικότητα που επιβάλλει στην Τουρκία την επαναπροσέγγι-

ση των σημαντικότερων οικονομικών της εταίρων και τη συνακόλουθη προσέλκυση ξένων επενδύσεων. Ήταν έτσι αναμενόμενη η απόφαση του τούρκου προέδρου να προβεί στη «μετατόπιση» της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής προς περισσότερο συνεργατικές κατευθύνσεις. Η μετατόπιση αυτή περιλαμβάνει την –έστω και περιορισμένης σοβαρότητας ή/και πειστικότητας – «επίθεση γοητείας» της Τουρκίας προς την ΕΕ και τη νέα αμερικανική διοίκηση, την αποκατάσταση των σοβαρά διαταραγμένων σχέσεων της Τουρκίας με συγκεκριμένα ισχυρά κράτη της ΕΕ όπως η Γαλλία, καθώς και τις προσπάθειες επαναπροσέγγισης της Τουρκίας με συγκεκριμένες χώρες-κλειδιά στην περιφέρειά της, όπως το Ισραήλ, η Σαουδική Αραβία και η Αίγυπτος. Όμως η υποχρεωτική λόγω αυτών των πιέσεων επιστροφή της Τουρκίας στις διερευνητικές επαφές είναι δυστυχώς προσημασμένη. Η «επίθεση γοητείας» στην ΕΕ δείχνει να αφορά περισσότερο την «αγορά χρόνου» μέχρι το επόμενο Συμβούλιο Κορυφής της ΕΕ τον Μάρτιο, την αποκατάσταση της διε-

θνώς τρωθείσας εικόνας της Τουρκίας – κυρίως λόγω της εξακολουθητικά επιθετικής συμπεριφοράς της – και την εξασφάλιση μιας ακόμα και προσημαστικής «έξωθεν καλής μαρτυρίας» και λιγότερο μια ελκυστική «επιστροφή» της Τουρκίας στη Δύση και ειδικότερα στην Ευρώπη ή την εγκατάλειψη του αφηγήματος της «Γαλάζιας Πατρίδας». Αυτή η πραγματικότητα επιβαρύνεται περισσότερο από την απουσία ενός δεσμευτικού πλαισίου που θα επέβαλλε στην Τουρκία να συμμετάσχει εποικοδομητικά στις διερευνητικές επαφές. Τέτοιο πλαίσιο είχαν δημιουργήσει οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Ελσίνκι το 1999 και μέσα σε αυτό πραγματοποιήθηκαν οι πρώτες διερευνητικές επαφές (περίοδος Απριλίου 2002 - αρχών 2004). Δεν είναι τυχαίο ότι η πρόοδος που επετεύχθη εκείνη

1. Η ΓΚΡΙΖΑ ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ ΤΩΝ ΔΙΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΕΠΑΦΩΝ

Μέσο: ΤΟ ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

Ημ. Έκδοσης: . . . 24/01/2021 Ημ. Αποδελτίωσης: . . . 24/01/2021

Σελίδα: 27

Η απόφαση του Ταγίπ Ερντογάν να προβεί στη «μετατόπιση» της τουρκικής εξωτερικής πολιτικής προς περισσότερο συνεργατικές κατευθύνσεις ήταν αναμενόμενη καθώς επιχειρεί με την «επίθεση γοητείας» στην ΕΕ να δείξει μετριοπαθές πρόσωπο

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΑ: PRESIDENTIAL PRESS OFFICE/HANDOUT VIA REUTERS

την περίοδο (συμφωνία επί τη βάσει και της «επιλεκτικής επέκτασης» των ελληνικών χωρικών υδάτων στο Αιγαίο) οφειλόταν κατά κύριο λόγο στη «δαμόκλειο σπάθη» του τερματισμού της ευρωπαϊκής πορείας της Τουρκίας εάν η συμμετοχή της στις διερευνητικές επαφές δεν ήταν εποικοδομητική καθώς και στην υποχρεωτική προσφυγή στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης σε περίπτωση μη επίτευξης λύσης. Δυστυχώς το δεσμευτικό αυτό πλαίσιο δεν υφίσταται σήμερα. Επίσης, είναι σχεδόν αδύνατον κάποια από τις ρυθμίσεις του όσον αφορά τους κανόνες διεξαγωγής των συνομιλιών να ενταχθεί στις νέες διερευνητικές επαφές και να επιβληθεί στην Τουρκία, όπως για παράδειγμα η δέσμευση των δύο πλευρών ότι σε ενδεχόμενη αδυναμία επίτευξης συγκλίσεων στη φάση των διερευνητικών επαφών ή συμφωνίας στη φάση της δι-

πραγμάτευσης θα προσφύγουν από κοινού στη Χάγη. Χωρίς την ειλικρινή βούληση της Τουρκίας για εποικοδομητική συμμετοχή της στις διερευνητικές συνομιλίες και εν τη απουσία ενός δεσμευτικού πλαισίου η επίτευξη προόδου στον 61ο γύρο των διερευνητικών επαφών είναι εξαιρετικά αμφίβολη. Σε αυτή την «γκρίζα» προοπτική, η επίτευξη συναίνεσης από την πλειοψηφία των πολιτικών δυνάμεων αλλά και το μεγαλύτερο μέρος της ελληνικής κοινωνίας που τάσσονται υπέρ των διερευνητικών επαφών με τη γειτονική χώρα συνιστά σημαντική πρόοδο. Πράγματι η συναινετική στάση του μεγαλύτερου μέρους των κομμάτων της αντιπολίτευσης κατά τη διάρκεια της πρόσφατης συζήτησης στη Βουλή σχετικά με την επέκταση των ελληνικών χωρικών υδάτων στο Ιόνιο, κυρίως όμως η ειδικότερη αναφορά της αξιωματικής

αντιπολίτευσης στη στήριξη μιας «έντιμης συμφωνίας» με την Τουρκία, υποδεικνύει την εμπλοκή της ελληνικής πλευράς στον 61ο γύρο των διερευνητικών συνομιλιών επί τη βάσει του πλαισίου που ακολουθήθηκε κατά τις περιόδους 2002-2004 και 2015-2016 και αφορούσε στη διερεύνηση του εύρους της ελληνικής αιγιαλίτιδας και όχι συζητήσεις επί των αρχών της οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ. Ας έχουμε επίσης υπόψη ότι η διατήρηση του δημιουργηθέντος μετώπου συναίνεσης όσον αφορά τις σχέσεις με την Τουρκία διευκολύνεται όταν τροφοδοτείται με επαρκή και ειλικρινή ενημέρωση.

Ο κ. Παναγιώτης Τσάκωνας είναι Καθηγητής Διεθνών Σχέσεων και Σπουδών Ασφαλείας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και επικεφαλής του Προγράμματος Ασφαλείας στο ΕΛΙΑΜΕΠ.